

Sygn. akt I C 999/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLIEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2014 r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący : SSO w SR Iwona Kizerwetter-Kramarz

Protokolant: Sylwia Łyś

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2014 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K. i M. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej

o zapłatę

1. oddała powództwo;

2. zasądza od powodów Z. K. i M. K. na rzecz Skarbu Państwa – Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej solidarnie kwotę 1.200zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

Sygn. akt I C 1412/13

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 27 maja 2013 roku powodowie Z. i M. K. – reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika – wnieśli przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa – Ministrowi Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej o zasądzenie kwoty 8.626,38 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 lipca 2009 roku tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem aktu normatywnego niezgodnego z konstytucją oraz kosztów procesu. (**pozew z załącznikami – k. 1 – 24**)

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa – Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu. (odpowieź **na pozew z załącznikami – k. 31 – 41**)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 02 grudnia 2008 roku Z. i M. K. wpłacili na rzecz (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w R. kwotę 8.626,38 zł tytułem zwrotu nakładów koniecznych. (**dowód wpłaty – k. 6**)

W dniu 17 grudnia 2008 roku podpisana została w formie aktu notarialnego umowa ustanowienia i przeniesienia odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ul. (...) w R.. W § 1 umowy (str. 3 aktu) zawarto zapis, zgodnie z którym „[Z. i M. K.] są najemcami opisanego lokalu” oraz, że „wszystkie roszczenia reprezentowanej Spółdzielni zostały przez stawiających [Z. i M. K.] zostały zaspokojone” (**akt notarialny – k. 9 – 14**)

Wyrokiem z dnia 15 lipca 2009 roku Trybunał Konstytucyjny orzekł m.in., że art. 48 ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. (**bezsporne**)

Pismem z dnia 8 sierpnia 2012 roku pełnomocnik powodów wezwał Skarb Państwa do zapłaty kwoty 8.626,38 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją. (**pismo – k. 17 – 170**)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przedłożonych dokumentów, które uznał za autentyczne i które nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Zebrane dowody stanowiły wystarczającą podstawę od wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. z 2003 r., Nr 119, poz. 1116 t.j.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 maja 2009 roku, na pisemne żądanie najemcy spółdzielczego lokalu mieszkalnego, który przed przejściem przez spółdzielnię mieszkaniową był mieszkaniem przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej lub państwowej jednostki organizacyjnej, spółdzielnia jest obowiązana zawrzeć z nim umowę przeniesienia własności lokalu, po dokonaniu przez niego:

1) spłaty zadłużenia z tytułu świadczeń wynikających z umowy najmu lokalu;

2) wpłaty wkładu budowlanego określonego przez zarząd spółdzielni w wysokości proporcjonalnej do powierzchni użytkowej zajmowanego mieszkania wynikającej ze zwaloryzowanej ceny nabycia budynku, jeżeli spółdzielnia nabyła budynek odpłatnie (art. 48 ust. 1).

Żądanie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje również osobie bliskiej w stosunku do najemcy, o którym mowa w ust. 1. (art. 48 ust. 2). Jeżeli spółdzielnia mieszkaniowa nabyła mieszkanie zakładowe, o którym mowa w ust. 1, nieodpłatnie, najemca, o którym mowa w ust. 1, powinien pokryć koszty dokonanych przez spółdzielnię nakładów koniecznych przeznaczonych na utrzymanie budynku, w którym znajduje się ten lokal (art. 48 ust. 3).

W wyroku z dnia 15 lipca 2009 roku, sygn. akt K 64/07 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż przepis art. 48 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1, tj. (ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych) jest niezgodny z art. 64 ust. 1 Konstytucji (opubl. OTK-A 2009/7/110). Zgodnie z tym przepisem, jeżeli spółdzielnia mieszkaniowa nabyła mieszkanie zakładowe od przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej lub państwowej jednostki organizacyjnej nieodpłatnie, to jest obowiązana przenieść własność takiego lokalu na najemcę, na jego wniosek, tylko w zamian za spłatę zadłużenia z tytułu świadczeń wynikających z umowy najmu lokalu oraz pokrycie kosztów dokonanych przez spółdzielnię nakładów koniecznych przeznaczonych na utrzymanie budynku, w którym znajduje się ten lokal. Wobec tego najemca uzyskuje prawo własności mieszkania za kwotę rążąco odbiegającą od wartości rynkowej lokalu. Wzgląd na to, czy najemca partycypował finansowo w budowie lokalu (czego wymaga się od spółdzielców) w ogóle nie ma znaczenia dla ustawodawcy (zob. M. Bednarek, op.cit., s. 762) [...]. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, w analizowanym przypadku mamy do czynienia z koniecznością objęcia własności spółdzielczej taką samą ochroną, jaka przysługuje innym postaciom własności prywatnej. Chodzi bowiem o sytuację analogiczną do ochrony własności spółdzielczej "na zewnątrz", a więc w stosunku do osób trzecich i państwa, a nie w relacji do spółdzielców. W związku z tym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że kwestionowany przepis stanowi ingerencję w przysługujące spółdzielni mieszkaniowej prawo własności, polegającą na takim jego ograniczeniu, które nie znajduje dostatecznego uzasadnienia i nie spełnia konstytucyjnych warunków dopuszczalności ograniczeń o tak daleko idącym zakresie. Założenie, w myśl którego najemca spółdzielczego lokalu mieszkalnego, będącego - przed nieodpłatnym przejściem przez spółdzielnię - mieszkaniem przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej lub państwowej jednostki organizacyjnej, jest uprawniony do nabycia własności tego lokalu, mimo że łączna kwota wpłacona przez niego na rzecz spółdzielni nie będzie stanowiła odzwierciedlenia wartości rynkowej lokalu, oznacza nie tylko formalne pozbawienie spółdzielni własności części jej mienia, ale także umniejszenie wartości ekonomicznej majątku spółdzielni, należącego do ogółu jej członków (por. sygn. K 5/01). Wynika to stąd,

że kwestionowany przepis stanowi nieuzasadnioną ingerencję w przysługujące właścicielowi prawo rozporządzania rzeczą. [...] spółdzielnia mieszkaniowa pozbawiona została nie tylko swobody podjęcia decyzji o zbyciu własności lub zachowaniu jej w swoim ręku, ale także odebrano jej wpływ na to, komu przypadnie własność lokalu, a ponadto - co jeszcze istotniejsze - ograniczono możliwość oddziaływania na ustalenie wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego w zamian za utraconą własność (por. sygn. K 33/00). Tym samym, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, doszło do naruszenia istoty prawa własności poprzez wprowadzenie ograniczeń dotyczących podstawowego uprawnienia składającego się na treść prawa własności (uzasadnienie wyroku).

Powyższy wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2009 roku, Nr 117, poz. 988 w dniu 27 lipca 2009 roku, a zatem powołany przepis art. 48 ust. 3 usm z tą datą stał się niekonstytucyjny.

Odnosnie skutków czasowych wyroków Trybunału Konstytucyjnego wypowiedział się obszernie Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z dnia 23 czerwca 2005 roku, wydanej w sprawie III CZP 35/05, opubl. OSNC 2006/5/81, w której wyjaśnił, iż: zgodnie z art. 190 ust. 3, orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w organie urzędowym, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Artykuł 190 ust. 4 stanowi natomiast, że orzeczenie Trybunału o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Treść art. 190 ust. 3 Konstytucji może więc uzasadniać wniosek, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają skutek prospektywny (ex nunc), a art. 190 ust. 4 wniosek przeciwny - o wstecznym działaniu orzeczeń Trybunału (skutek ex tunc) [...]. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03 (OSNC 2004, nr 9, poz. 136) stwierdził, że określenie późniejszej daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego nie może być tłumaczone inaczej, niż jego pozostawienie przez czas oznaczony w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Pogląd ten należy podzielić, zatem do wskazanej w wyroku Trybunału daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wykluczony jest skutek retrospektywny orzeczenia [...]. W zdecydowanej większości orzeczeń Trybunał Konstytucyjny nie zamieszcza jednak w swoich rozstrzygnięciach ani w sposób wyraźny, ani pośrednio żadnych wskazań w odniesieniu do skutków czasowych swojego orzeczenia. W odniesieniu do tej grupy orzeczeń problem zasięgu czasowego skutków prawnych budzi istotne wątpliwości, zdania w doktrynie są podzielone, a sam Trybunał nie zajął jednoznacznego stanowiska, jakkolwiek wydaje się on skłaniać do koncepcji skuteczność swoich orzeczeń ex nunc, czyli od chwili wejścia w życie orzeczenia (por. postanowienie z dnia 21 marca 2000 r. K 4/99, OTK Zb. Urz. 2000, nr 2, poz. 65) [...] w sytuacji, w której Trybunał inaczej nie postanowi, jego orzeczenie stwierdzające niekonstytucyjność przepisu wywołuje skutki ex nunc.

Mając zatem na względzie argumentację TK wyrażoną w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 lipca 2009 roku sprowadzającą się do tego, że przepis art. 48 ust. 3 usm był niekonstytucyjny z uwagi na naruszenie prawa własności przysługującego spółdzielni mieszkaniowej w aspekcie roszczenia dotychczasowego najemcy mieszkania zakładowego, które spółdzielnia mieszkaniowa nabyła nieodpłatnie od przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej lub państwowej jednostki organizacyjnej o przeniesienia na niego prawa własności tego lokalu mieszkalnego w zamian za pokrycie kosztów dokonanych przez spółdzielnię nakładów koniecznych przeznaczonych na utrzymanie budynku, w którym znajduje się ten lokal, roszczenie strony powodowej uznać należy za bezpodstawne. Jak wyraźnie stwierdził TK w uzasadnieniu wyroku najemca, na podstawie powołanego przepisu, uzyskiwał prawo własności mieszkania za kwotę rażąco odbiegającą od wartości rynkowej lokalu. Celem zaś uchylecia wskazanej regulacji było zagwarantowanie spółdzielniom mieszkaniowym ochrony własności w takim samym zakresie jaki przysługuje ona własności prywatnej.

W kontekście powyższego rację ma strona pozwana twierdząc, iż po stronie powodowej nie wystąpiła żadna szkoda, skoro powodowie uzyskali prawo własności lokalu mieszkalnego w zamian za uiszczenie wyłącznie kwoty 8.626,38 zł tytułem zwrotu kosztów poniesionych przez spółdzielnię nakładów koniecznych.

Ponadto, ponieważ TK nie określił w sposób wyraźny granic czasowych obowiązywania wyroku ogłoszonego w dniu 27 lipca 2009 roku, toteż należy przyjąć, iż dopiero od tego dnia należało przyjąć, że zakwestionowany przepis przestał być zgodny z Konstytucją. Innymi słowy przepis art. 48 ust. 3 usm zachował konstytucyjność i stanowił część obowiązującego porządku prawnego do dnia 27 lipca 2009 roku. Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy, powodowie zawarli umowę przeniesienia własności lokalu i ustanowienia jego odrębnej własności w dniu 18 marca 2009 roku, a więc w okresie kiedy przepis art. 48 ust. 3 usm jeszcze obowiązywał.

Zgodnie z przepisem art. 417¹ § 1 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Mając na względzie dotychczasową argumentację stwierdzić należy, iż prejudykat, na który powołuje się strona powodowa nie uzasadniał przyznania odszkodowania w opisanej sytuacji faktycznej z uwagi: po pierwsze na zakres skutków czasowych i sens powołanego orzeczenia TK, a po drugie ze względu na niezaistnienie szkody po stronie powodów, którzy nabyli prawo własności nieruchomości za sumę nie odpowiadającą realnej wartości mieszkania, lecz za kwotę o wiele niższą. Tymczasem obowiązujące w dniu podpisywania aktu notarialnego przepisy, nie przewidywały w żaden sposób zupełnie nieodpłatnego nabycia własności lokalu.

Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (art. 442¹ § 1 k.c.).

Z niniejszym powództwem powodowie wystąpili w dniu 27 maja 2013 roku. Z okoliczności sprawy należy wnioskować, iż powodowie dowiedzieli się o wyroku TK tuż po jego ogłoszeniu, co miało miejsce w dniu 27 lipca 2009 roku, a zatem termin przedawnienia roszczenia powoda upłynął z końcem lipca 2012 roku. Z tych powodów, Sąd orzekający uznał także skuteczność podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie przepisu art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1349).

Mając na względzie powyższe Sąd orzekł, jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...).